

Dr. Hellebrandt László

L: P. Romhányi

Varga Zoltánné

Dr. Tóth Lajos

E m l é k e z t e t ő

a Koordinációs Bizottság 1982. április 5-i üléséről

Jelen voltak: Korom Mihály, Borbándi János, Rácz Sándor, Markója Imre, Horváth István, Szilberek János, Szíjártó Károly és Budzsákli Máttyás elvtársak.

Napirenden szerepelt:

1. Javaslat az országgyűlési képviselőket, a bírákat és az ügyészeket megillető személyi mentesség szabályainak egységes értelmezésére.

Előadó: Szíjártó Károly elvtárs

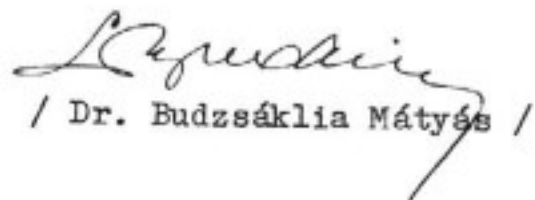
2. Különfélék.

Megállapodások:

1. A bizottság az országgyűlési képviselőket, a bírákat és az ügyészeket megillető személyi mentesség egységes értelmezésére előterjesztett javaslatot levette napirendjéről a következő megjegyzésekkel: a jelenlegi szabályozás hatálya alá tartozókra vonatkozóan a teljesen egységes értelmezés nem lenne helyes; az érintett jogszabályok legközelebbi módosítása alkalomával meg kell majd vizsgálni, hogy valóban szükséges-e és milyen mértékben az egységes értelmezés, illetve szabályozás; a legfőbb ügyész és a belügyminiszter a feltétlenül szükséges intézkedéseket saját hatáskörben együttesen tegyék meg, a problémás egyedi esetekről pedig adjanak tájékoztatást.

2. A különfélék kapcsán a következő megállapítások, bejelentések hangzottak el:
- a/ A megkülönböztető betűjelzéssel ellátott családi neveknek a születési anyakönyvbe és más hivatalos személyi okmányba való bejegyzése kérdésében a bizottságnak az a véleménye, hogy azt lehetővé kellene tenni minden olyan esetben, amikor a kérelmező szülei születési anyakönyvében a megkülönböztető jel megtalálható - kivéve, ha az az 1947. évi IV. törvénnyel törölt cím vagy rang -, illetőleg ha a bíróság az érintett személyt megkülönböztető névjel használatára kötelezte. Ezzel összhangban indokoltnak látszik a névváltoztatás iránti kérelmeket is a jelenleginél rugalmasabban kezelni.
 - b/ A kettős állampolgárságú elítéltekkel kapcsolatos eljárási szabályok módosítására mincs szükség, a bizottság márciusi ülésén említett eset helytelen jogszabályértelmezésen alapult.
 - c/ Markója Imre elvtárs terven kívüli lengyelországi látogatásának előkészítéséről Garamvölgyi József elvtárral majd akkor kell konzultálni, ha legközelebb Magyarországon tartózkodik.
 - d/ A bizottság tudomásul vette Szíjártó Károly elvtárs tájékoztatóját a Bárány-úgyról.

Budapest, 1982. április 6.

/ Dr. Budzsákia Mátyás /

Magyar Országos
Leveletár

65

LEGFŐBB ÜGYÉSZ

Ig.61/1981.sz.

- 1.) Az érint. ek tejk. e (FL...)
 2.) 2. old.
 3.) Jav. ok ... < jó...
 4. pont

Dr. Varga Zoltánné

E L Ő T E R J E S Z T É S

a Koordinációs Bizottsághoz

az országgyűlési képviselőket, a bírákat és az ügyészeket
 megillető személyi mentesség szabályainak egységes értel-
 mezéséről

I.

A különböző jogszabályok - elvi megfontolásokból - bűncselekmény elkövetése esetén - bizonyos funkciókat betöltő személyeknek - mentességet biztosítanak: a jogszabályban megjelölt szerv, vagy személy hozzájárulása nélkül e személyek ellen büntető eljárást indítani nem lehet.

Jogszabályaink a személyes mentesség következő eseteit ismerik:

- 1./ Az Alkotmány 20.§-ának /4/ bekezdése szerint: "Országgyűlési képviselőt az Országgyűlés hozzájárulása nélkül letartóztatni, vagy ellene büntető eljárást indítani - a tettenérés esetét kivéve - nem lehet".
- 2./ A bíróságokról szóló 1972. évi IV.számú tv. 14.§-ának /2/ bekezdése szerint: "A hivatásos bírót és az igazságszolgáltatásban való részvétellel összefüggő cselekmény miatt a népi Ülnököt csak a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának a hozzájárulásával lehet büntető úton felelősségre vonni".

Az Elnöki Tanács e hozzájárulást az igazságügyminiszter, legfelsőbb bírósági bíró esetén a Legfelsőbb Bíróság elnökének a véleménye alapján tett legfőbb ügyészi előterjesztésre adja meg.

- 3./ A Magyar Népköztársaság Ügyészségéről szóló 1972. évi V. tv. 23.§-a szerint: "Az ügyészek és ügyészségi fogalmazók - tettenérés esetét kivéve - csak a legfőbb ügyész jóváhagyásával vehetők őrizetbe, velük szemben nyomozási cselekmények és büntetőjogi felelősségre vonás csak a legfőbb ügyész jóváhagyásával fogantathatók".

Magyar Országos
Levélta

57

Az idézett jogszabály-szövegekből kitűnik, hogy azok a mentességet nem egységesen szabályozzák.

Az azonos célú, de szövegezésében eltérő jogszabályok alkalmazása során félreértésekkel kell számolni. Ezért arra van szükség, hogy a büntető ügyekben, elsősorban a nyomozás során első fokon a helyszínen eljáró rendőr és a felügyeletet ellátó ügyész világosan és egyértelműen legyen eligazítva.

A mentességet élvező személyek ellen folyó büntető eljárással kapcsolatban a legfőbb ügyésznek különböző jogai és kötelezettségei vannak. Ezek az alapvetően garanciális jellegű rendelkezések azt szolgálják, hogy az említett személyekkel szemben alaptalanul büntető eljárási cselekményeket ne foganatosíthassanak, őket törvénytelen zaklatás ne érhesse. A legfőbb ügyésznek ugyanakkor az is kötelessége, hogy a bűncselekmény elkövetése esetén az Elnöki Tanácsnak megalapozott indítványt tegyen, és a felelősségre vonást megalapozó adatokat biztosítsa.

A rendezést igénylő kérdés kapcsán nem kívánok annak részletezésébe és értelmezésébe bocsátkozni, hogy az eltérő törvényi rendelkezések közül melyek biztosítanak szélesebb vagy szűkebb értelemben mentességet. Az egységes értelmezés és gyakorlat szempontjából azt tartom meghatározónak, hogy az eltérő jogszabályi szövegezésből nem lehet a jogalkotó eltérő szándékára következtetni. A jogalkotói szándéknak, főként pedig a mentesség alapját képező politikai koncepciónak semmiképpen sem felelne meg egy olyan törvényi értelmezésre irányuló törekvés, amely azt kívánná igazolni, hogy a mentességet élvező személyek közül bármelyik is kivételként, megkülönböztetett helyzetbe kerüljön, a másik kettővel szemben. Ezért nagyon fontosnak tartom az igazságügyminiszter elvtárssal együttesen kialakított azon elvi megállapodást, hogy a hivatkozott jogszabályoknak a mentességre vonatkozó rendelkezéseit azonos tartalmúnak kell elfogadni, azokat egységesen kell alkalmazni.

Az igaz, hogy a bírák mentességét biztosító törvény nem tesz említést a tettenérésről. Ez az adott törvényi konstrukció mellett természetes is, mivel a jogalkotó csak a bírák büntető úton történő felelősségre vonását tiltja meg. Tettenérés esetén pedig a halaszthatatlan nyomozati cselekmények foganatosítása nem jelenti a bírósági büntető úton történő felelősségre vonását. Ezért nem beszélhetünk a törvény kiterjesztő értelmezéséről, amikor arra az álláspontra helyezkedünk, hogy tettenérés esetén a bírakkal szemben is foganatosítható a halaszthatatlan nyomozati cselekmény.

Magyar Országos
Leveletár

58

Az eltérő törvényi szövegezések tehát álláspontom szerint egységes tartalommal helyesen csakis úgy értelmezhetők, hogy országgyűlési képviselőkkel és bírakkal szemben az Elnöki Tanács hozzájárulása, ügyészekkel szemben pedig a legfőbb ügyész jóváhagyása nélkül büntető eljárást indítani, velük szemben nyomozási cselekményt foganatosítani, őket büntetőjogi úton felelősségre vonni vagy őrizetbe venni nem lehet - kivéve a tettenérés esetét. Tettenérés esetén viszont hozzájárulás nélkül a mentességet élvező személyekkel szemben is foganatosítható, sőt foganatosítani kell a Be. 130.§. /2/ bekezdésében meghatározott halaszthatatlan nyomozati cselekményeket. / A rendőrség Szolgálati Szabályzatának /7/1977. BM. sz. parancs/ 484. pontja, tettenérés esetén bírakkal szemben is megengedi a halaszthatatlan nyomozati cselekmények foganatosítását./

A törvénynek ettől eltérő értelmezése megghiúsítaná a mentességet élvező személyek büntetőjogi felelősségre vonását olyan esetekben, amikor a bűnösségüket alátámasztó bizonyíték később már nem lenne beszerezhető.

Halaszthatatlan nyomozati cselekmény foganatosítása esetén a rendőri szerveknek a Be. 130.§. /3/ bekezdésében, illetve a 137.§-ában foglaltak szerint kell eljárni, mely külön szabályozást nem igényel.

Fontos érdek fűződik azonban ahhoz, hogy halaszthatatlan nyomozati cselekmény foganatosításakor a legfőbb ügyész azonnal értesüljön az intézkedésről. Ezért a belügyminiszter elvtárssal együttes utasításban pontosan szabályozni kell, hogy ilyen esetben az intézkedést foganatosító hivatalos személy haladéktalanul, telefonon, az esemény helyszíne szerint illetékes főügyész útján jelentést tegyen a legfőbb ügyésznek.

A további teendőkre vonatkozóan részletesebb szabályozás nem szükséges, mert az jogszabályilag már rendezett.

II.

Konkrét közlekedési esetek kapcsán elvi rendezést igénylő kérdésként merült fel a /nem diplomáciai/ személyi mentességet élvező személyekkel /országgyűlési képviselőkkel, bírakkal és ügyészekkel/ szemben az alkoholszondázás és vérvétel megengedhetősége.

Az e kérdést is érintő 1/1981.Legf.Ü.-BM. sz. közös utasítás 4.§. /2/ bekezdése az Elnöki Tanács hozzájárulása, illetve a legfőbb ügyész jóváhagyása nélkül ezt nem engedi meg, mint halaszthatatlan nyomozati cselekményt.

Magyar Országos
Levélár

JP

Álláspontom szerint a közös utasításnak ez a tiltó rendelkezése a Be. 137.§. /4/ bekezdés téves értelmezésén nyugszik és korrigálásra szorul. A Be. 137.§. /4/ bekezdése ugyanis csak a nyomozás elrendelése utáni szakaszban, a nyomozás felfüggesztését követően tiltja a mentességet élvező gyanúsított személyét érintő nyomozati cselekményeket. A halaszthatatlan nyomozati cselekmények esetén pedig még nem beszélhetünk nyomozás elrendeléséről és főként nyomozás felfüggesztéséről.

A felvetett kérdéssel kapcsolatban álláspontom a következő:

- 1./ Az alkoholszondázás nem olyan büntető eljárás keretébe tartozó nyomozati cselekmény, amelyet a mentességet élvező személyek vonatkozásában tiltana a törvény. Az alkoholszondázás bárkivel szemben fogatosítható, annak köteles alávetni magát az országgyűlési képviselő, bíró, ügyész /fogalmazó/ is. A szonda alkalmazására egyébként a gyakorlatban nem ok nélkül, hanem azért kerül sor, mert a körülményekből ittas gépjárművezetésre lehet következtetni.
- 2./ A vérvétel kétségtelen olyan nyomozati kényszerintézkedés, amelyet nyomozás elrendelése után a mentességet élvező személyekkel szemben csak az Elnöki Tanács hozzájárulásával, illetve a legfőbb ügyész jóváhagyásával lehet fogatosítani.

Ez alól kivételt csak az az eset képez, amikor ittas járművezetésen tettenérik a képviselőt, bírót vagy ügyészt. Tettenérésről pedig akkor beszélhetünk, ha az alkoholszonda elszíneződött és az ittas vezetést megvalósító bűncselekmény alapos gyanúja áll fenn. Ilyenkor a mentességet élvező személy köteles magát alávetni a vérvételnek. A vérvétel ugyanis olyan, később nem pótolható, halaszthatatlan nyomozati cselekmény, amely a Be. 130.§. /2/ bekezdése alapján nyomozás elrendelése nélkül, azonnal fogatosítandó a mentességet élvező személyekkel szemben is.

Álláspontom elfogadása esetén ennek megfelelően válik szükségessé az 1/1981.Legf.Ü.-BM. sz. közös utasítás módosítása és kiegészítése azzal, hogy alkoholszondázásról is telefonon haladéktalanul jelentést kell tenni a legfőbb ügyésznek, ugyanúgy, mint a halaszthatatlan nyomozati cselekmény fogatosításáról, ha az alkoholszonda elszíneződött és az ittas vezetés bűncselekmény alapos gyanúja áll fenn.

III.

Bár a mentelmi jog nem terjed ki a szabálysértési eljárásokra, a teljesség érdekében két vonatkozásban szükséges erre is kitérni.

- 1./ A bűncselekményt megvalósító ittas vezetés vonatkozásában azért is javasolom a II. alatti álláspontom elfogadását, mert a szabálysértést megvalósító, vagyis enyhébb fokú ittas vezetésnél alkoholszondázás és a szonda elszíneződése esetén vérvétel minden külön engedély nélkül fogantatosítható a mentességet élvező személyekkel szemben.
- 2./ A szabálysértési jogszabályok végrehajtásáról kiadott 15/1980. BM. sz. utasítás I/2.a. pontja a mentességet élvező személyek közül az országgyűlési képviselőkre vonatkozóan korlátozó rendelkezéseket tartalmaz.

Kimondja, hogy velük szemben elővezetésnek, elzárás kiszabásának, a határozat nyilvános közzétételének, idézés és határozat-hozatal céljából formanyomtatvány felhasználásának nincs helye.

Az egységesség érdekében kívánatos lenne a vonatkozó BM. utasítást úgy módosítani, hogy ez a megszorítás a bírákra és ügyészekre is vonatkozzon.

IV.

Javasolom, hogy a felvetett kérdésekkel kapcsolatban a Koordinációs Bizottság a következő határozatot hozza meg:

- 1./ Az országgyűlési képviselők, bírák és ügyészek /fogalmazók/ mentességére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket egységesen és azonos tartalommal kell alkalmazni. Ennek megfelelően országgyűlési képviselő, bíró, ügyész /fogalmazó/ ellen az Elnöki Tanács hozzájárulása, illetve a legfőbb ügyész jóváhagyása nélkül büntető eljárást indítani, velük szemben nyomozási cselekményt fogantatosítani, őket büntetőjogi úton felelősségre vonni, vagy őrizetbe venni ~~a tettenérés esetét kivéve~~ nem lehet. Tettenérés esetén viszont hozzájárulás nélkül is fogantatosíthatók mindazok a halaszthatatlan nyomozati cselekmények, amelyeket a Be. 130.§. /2/ bekezdése nem tilt.
- 2./ Az alkoholszondázás nem olyan büntető eljárás keretébe tartozó nyomozati cselekmény, amelyet a mentességet élvező személyek vonatkozásában tiltana a törvény. Az alkoholszondázás bárkivel szemben fogantatosítható, annak köteles alávetni magát az országgyűlési képviselő, bíró, ügyész /fogalmazó/ is.
- 3./ Ha az alkoholszondával végzett vizsgálat alapján ittas vezetés vétségének alapos gyanúja áll fenn, a tettené-

résre vonatkozó jogszabályi rendelkezésnek megfelelően, mint halaszthatatlan nyomozati cselekmény, a vérvétel fogantatosítható és a vérvételnek köteles magát alávetni a mentességet élvező személy.

- 4./ A mentességet élvező személy esetében az alkoholszondázásról, elszíneződés esetén a vérvételről, az intézkedő hivatalos személy telefonon azonnal, az esemény helyszíne szerint illetékes főügyész útján köteles jelentést tenni a legfőbb ügyésznek.
- 5./ A legfőbb ügyész és a belügyminiszter a fentieknek megfelelően módosítsa az 1/1981. Legf.Ü.-BM. közös utasítást.
- 6./ A belügyminiszter módosítsa a 15/1980. BM. sz. utasítását annak megfelelően, hogy az I. fejezet 2/a.pontjában megjelölt korlátozások a bírákra és ügyészekre /fogalmazókra/ is vonatkoznak.

Budapest, 1982. március 30.

Szijaártó Károly
Dr. Szijaártó Károly

X a szolgálat betöltésével

Magyar Országos
Legfőbb Ügyészség